

Moji znanci.

(Spisal *G. Flori.*)

(Konec).

A srečen ni bil ta Francek. Že iz zgodnje mladosti ga je spremljala nesreča na ozki stezi življenja. Matere svoje ni poznal, umrla mu je, ko je bil še čisto majhen; a očeta mu je Bog pred tremi leti poklical v boljše življenje. V gozdu je padla nanj bukev, in donesli so ga mrtvega domov. Sedaj pa ga je redila in vzgojevala stara mati. Ni se mu godilo dobro; babica je bila siromašna in Francek je trpel večkrat glad. Včasih se je potikal po celi dan v gozdu, da bi malo pozabil na lakoto in ko se je zvečer vračal domov, je moral večkrat brez večerje iti k počitku. Nekoč je padel v gozdu čez strm rob in obležal na pol mrtev. K sreči so ga kmalu našli ljudje in odpeljali domov, kjer je še le čez tri tedne zopet okrevail. Od tedaj pa niti v gozd ni več zahajal; potikal se je okolo hiše, po vrtu, hodil okolo cerkve in poslušal zvonjenje. Sosedje so ga radi imeli, ker ni nikomur napravil nikake škode in nič žalega; pa smilil se jim je tudi blede dečko, ker so znali, v kakih razmerah da je. Zlasti se jim je prikupil zadnji čas, odkar so ga videli tako lepo gospodu streči, in skoro bi rekel, da so bili malce ponosni nanj, in vsled tega je imel mej vaščani mnogo podpornikov in prijateljev; zlasti s Čikovim Jakom se je dobro poznal že izdavná. Bil je to mizar že precej star, svojo kočó je imel tam pod lesom na koncu vasi; svojih otrok ni imel, žene ni imel, zato je Francka prav rad videl in mu postregel s kuhinjskimi krhlji ali češpljami, kadar je došel k njemu. In Francek ga je često obiskaval. Jaka pa mu je delal igrače, napravil mu je konja, močnega konja, kateremu nisi mogel priti do živega. Kaj so vsi oni pisani konjiči, ki jih po sejmi prodajajo, proti onemu, ki ga je imel Francek!

Bil je že dve leti pri njem, a bil je še vedno popolnoma cel; naj si ga je vlekel za grivo, za noge ali

rep, kolikor je hotel, konj je ostal cel in nepokvarjen, kot je bil. In kako je bil lepo izrezan; na prvi mah se je videlo, kot da je to pravi, živi konjiček, a ne iz lesa; zavikneš mu: hi, in zdelo se je, da mora poleteti po ravnini ali zarezgetati. S početka ga je Francek silno rad imel, slednjič se ga je pa vendar tudi naveličal; konjiček ni hotel niti zarezgetati niti poleteti, naj si ga je še tako tepel z bičem.

In Jaka je uvidel, da bi Francek zopet rad nekaj novega, nekaj lepega, kar bi ga zopet veselilo in mu sladilo samotne dneve. In nekega dne ga je vprašal:

„Francek, kaj bi rad, da ti naredim, ali majhen voziček ali pa skrinjico, kamor boš jeseni spravljaj lešnike in orehe?“

Francek ga je pogledal s svojimi svetlimi očmi in odmajal z glavo.

„Kaj nečeš niti vozička, niti skrinjice?“

„Zvon mi naredite, veste, zvon, ki bo zvonil tako lepo, kot oni v cerkvi.“

„Zvon bi ti rad? A čemu ti bo, saj nimaš cerkve in zvonika, da bi ga vanj obesil?“

„Pa ga obesim doma pod streho, ali pa na drevo za vejo.“

S tem je pa Francek staremu mizarju sapo zaprl; že dolgo je mislil samo o tem, kako bi bilo lepo, da ima svoj zvon, da bi ga obesil pod streho za oni veliki, črni drog ali pa za kako vejo na drevji. Vedno je hotel Jaka poprositi zanj, a nič kaj si ni upal; na, sedaj mu je pa vendar povedal, kar mu je hotel že tolikrat reči. Čikov Jako je pa molčal in mislil, kako bi napravil primeren zvon iz lesa za svojega mladega znanca; in ko je kmalu potem Francek odšel, je počel izbirati mej deščicami, katere bi bile najbolj pripravne za to.

Od tedaj pa je bil Francek gotovo vsaki dan po dvakrat pri mizarju, vedno ga je vpraševal, kdaj bo zvon izdelan.

„Veš ti, Francek“, mu je odgovarjal mizar, „zvon pa ni tako lahko napraviti. Ako ga hočeš imeti, mi ga boš moral tudi plačati. A kje boš ti vzel denarje?“

„Počakali bode; ko bom velik in bom zaslužil, pa vam plačam.“ „Pa mero moram tudi vzeti za zvon; ako dajo tebi mati napraviti hlače, jih mora tudi krojač prej pomeriti.“

„A kako bote vzeli mero?“

„Iz zvonika mi moraš prinesiti zvon,“ mu je smehljaje odvrnil hudomušni Jaka.

Francek je obmolknil. A drugi dan je v istini zlezel v zvonik, tipal in ogledaval zvonova; toda po dolgem premišljevanju se je prepričal, da mu je to nemogoče. Prišel je zopet k mizarju, in ta ga je vprašal, če je donesel zvon? Francek se je izgovarjal, da ga ne more prinesiti, in vabil Jaka, naj gre ž njim v zvonik, pa tam vzame mero.

A Jaka ni bil voljen.

„Jaz sem star, pa bi lahko padel in se ubil; potem pa bi ne bilo ne mene, ne tvojega zvona.“

Na ta način je Jaka brzdal preveliko poželenje po zvonu v svojem mladem prijatelju.

In tako je Francek zopet neki dan došel k njemu.

„No, kaj boš povedal, ti mali zvonar?“ Jaka je bil zopet hudomušen.

„Ali ste že napravili zvon?“

„A, kaj boš ti z zvonom; zvon je za cerkev, a za te je kos kruha! Na, sedi za mizo pa pojej te le hruške in češplje, in tu imaš črne pogače!“

Francek je storil z veseljem, kar mu je bilo ukazano. Ko je vse pojedel, mu reče Jaka:

„Ker si bil priden, ti hočem nekaj pokazati. Na, poglej, kaj pa je to?“

Pokazal mu je s prstom pod strop, kjer je visel med razno šaro dolgo zaželeni leseni zvon, in vrvice, viseča do tal, je bila privezana pri strani.

„Na, potegni!“

Francek stori in zvon se je oglasil votlo bobneče in še precej glasno. Na celem svetu ni bilo tedaj vselejšega človeka od našega Francka. Hej, sedaj je imel zvon, krasen zvon, prav tako okrogel kot oni v zvoniku in bil je velik prav kot cerkveni, a zvonil je še lepše, vsaj Francku se je dozdevalo tako. In bil je ta zvon v resnici lep; ni treba misliti, da je bil kar samo

zbit od kakih navadnih polen in desk, ne, bil je napravljen iz lepih, tankih orehovitih deščic in iz gladkih kolcev.

Francek ni vedel, kako bi se najlepše zahvalil Jaku, potem je pa odnesel zvon domov in ga obesil pod streho za tisti črni drog. Nato je pa vedno tičal pod streho, zvonil in zvonil brez prestanka. A babica, ki je sedela tedaj navadno v sobi spodaj, je bila stara in ni mogla dolgo prenašati tega zvonjenja, zato je Francka pokarala, naj ne zvoni in ropoče vedno, ker jo že ušesa bolé. Toda Francek se ni mogel odreči tej svoji nasladi, zato je odnesel zvon izpod strehe in ga obesil na oni stari, veliki hrast tam pod gričem.

Bil je ta hrast v istini ogromen; bil je visok in širok, dolgih zakrivljenih vej in imel je tri vrhe. Dva sta bila silno visoka in gosta, v tretjega pa je preletela udarila strela in so se mu počele počasi veje sušiti.

Pod tem hrastom je sedaj navadno bival naš Francek; tu je bil njegov zvon, njegov zaklad, tu njegovo srce. Rano zjutraj, ko je bilo še povsodi vse mirno, je bil že Francek pod hrastom, natezal vrv in zvonil. Nad vasjo je ležala prosojna megla, prvi solnčni žarki so se počeli usipati po zemlji, ko so že doneli votli zvoki od hrasta in se glasili po vasi. „Klom-bom, klom-bom“ je bilo čuti, in vaščanje so govorili: „Francek že zvoni, ej, ta otrok je pa vendar priden!“ In zvečer, ko je zvonilo v cerkvi „Zdravo Marijo,“ je bil Francek zopet pod hrastom, in zopet se je razlegalo votlo zvonjenje ter se mešalo z zvonjenjem v cerkvi. Tako se je Francek kratkočasil in razveseljeval s tem zvonom dan na dan. Kar tekmoval je z vaškim cerkovnikom.

A danes pa takšen krik in vik v naši vasi; vse je bilo v silni vznemirjenosti in velikem strahu. Moram vam brzo vse povedati, da spoznate sami, je li bilo vse to upravičeno.

Tako vročega dne kot je bil današnji, jaz že dolgo ne pomnim; na vse zgodaj je že solnce pripekalo in žgalo, da se je kar videla vroča soparica: listje po drevju se je krivilo in slamnate strehe so bile razbejljene, kot bi se imele kar ta hip vžgati. Zdaj pa zdaj

je privršel veter ter gnal cele kupe listja in dračja v zrak, ga v vrtincu dvigal v silne višine in spuščal na drugih mestih zopet na tla. Veter za vetrom je nastal, pa se zopet pomiril, a solnce je pripekalo še vedno. Tedaj pa se je pokazal tam na zahodu gost, siv, kopičast oblak, ki se je vedno bolj širil in grozeče približaval. In zopet je završal vihar, da se je drevje pripogibalo in šumelo, ter se je žito, kar ga je bilo še na polju, valovito klanjalo pa zopet postavljalo pokoncu. A oblak se je širil in bližal; kmalu je bilo zastrto vse nebo s pepelnatimi kopicami, iz katerih se je vsak hip zablisknilo in zagrmelo. Počele so padati debele kaplje.

V zraku je vršelo in šumelo, grom je bobnel strahovito in čez par hipov se je usula toča pomešana z dežjem. Vse nebo se je izpremenilo v ogromno oblačno plast, iz katere je lilo, bliskalo se in grmelo, kot da je pekel v zraku. Vihar je postajal vedno jačji, drevesa so se šibila, škripala in pokala, veje so se lomile, a vmes toča, blisk in grom.

Francka je zalotila huda ura pod hrastom. Zvonil je kot po navadi, ko se je približeval vihar. Ko je pa pričela padati toča, in je vedno jačje grmelo in se bliskalo, se je počel bati. Hrast nad njim je škripal, se pripogibal, majal in pokal, kot da bi se imel vsak hip zrušiti nad njim. Francek je pričel moliti. A vihar je divjal s podvojeno silo, kot da so se zbrali vsi vetrovi vešoljnega sveta in se hoteli znesti nad našo vasico. Drevje se je lomilo, smreke so padale in izgubljale vitke vrhove. Kar strahovito zahrešči ravno Francku nad glavo, in tretji hrastov vrh, v katerega je bilo nekoč treščilo, se prelomi in strmoglavi na tla. Pod hrastom ni čuti glasu, le zvon viseč na drugem vrhu, se je včasih oglasil votlo, turobno; veter ga je majal sem in tje in zvon je zvonil kot bi pel smrtno pesem. —

Zopet se je nebo prevedrilo, dež je ponehal, vihar je utihnil in zopet je zasijalo solnce. Vaščanje so hodili okolo in ogledovali škodo provzročeno po viharju. Pridejo pod hrast, vidijo vrh odlomljen in pristopijo bližje; glasen krik se jim je izvil iz ust.

Francek leži pod hrastom bled in mrtev; odlomljeni vrh ga je zadel v prsi s tako silo, da je umrl na mestu. Nos in usta je imel okrvavljena in pod glavo je bila mala mlaka krvi. Oči je imel široko odprte, kot bi se bil čudil tej strahoviti igri v zraku in po vsem obrazu mu je bil razlit izraz prestane groze.

Prijeli so ga in odnesli v vas. Tudi Čikov Jaka je bil poleg, stopil je bližje hrasta, prijel za vrstico in zvon, jedina priča Franckove smrti, je zapel. Možje so nesli mrtvo truplo od hrasta, od najljubšega Franckovega bivališča, ločili so ga od zvona, jedinega zaklada, in tudi zvon se je žalostil: pel je otožno, jemal je slovo od Francka.

Položili so ga na mrtvaški oder in prižgali luč. Plakala je babica, plakal je Čikov Jaka in plakala je malone vsa vas, ko so se oglasili še v cerkvi zvonovi tako milo, kot še nikdar poprej. In tudi staremu cerkovniku je v cerkvi potekla solza za solzo po nagubanem licu in zvonil je dolgo, dolgo — ljubemu, preprosto nedolžnemu strežniku. A Francek je ležal miren in tih, kot bi prisluškaval cerkvenim zvonovom, kot bi slušal glas svojega lesenega zvona in primerjal, kateri se glasi lepše.

Ob pogrebu pa se je ljudem zvonjenje zdelo žalostnejše kakor sicer, ker so se spominjali, da nenavadno veliko veselje do zvonjenja je rajniku naklonilo tako naglo smrt. Dolgo so se še spominjali „dobrega“ Francka in splošna sodba je bila: „Ta je gotovo že mej angelji. Blagor se mu!“ Čikov Jaka je pa leseni zvonec shranil kot dragocen spominek svojega blagodušnega prijateljskega. In da tudi jaz ne zaostanem za drugimi, sem napisal te le vrstice svojemu nepozabnemu znančku.

